29/06/2019

Απόστολος Παύλος και Παρθενώνας

/ Γνώμες

Ακολουθεί ολόκληρη η ομιλία του Αρχιμ. Γρηγορίου Παπαθωμά, Ιεροκήρυκα της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και Καθηγητή του Κανονικού Δικαίου της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, από τον σημερινό μεθέορτο Εσπερινό στον Ιερό Βράχο του Αρείου Πάγου.

Το θέμα που ανέπτυξε ο π. Γρηγόριος ήταν: “Απόστολος Παύλος και Παρθενώνας. Η αντίδοση Ανάστασης και Αρμονίας στο επίπεδο της Οντολογίας”.

Ακολουθεί ολόκληρο το κείμενο:

Ανταμώνουμε όλοι σήμερα εδώ, για να αποτίσουμε έναν φόρο μνήμης και τιμής και να τιμήσουμε Αυτόν, που το πέρασμά του από εδώ άλλαξε την ζωή και τα πεπρωμένα αυτού του τόπου και του λαού μας. Να τιμήσουμε Αυτόν, που μάς έβγαλε από τον λαβύρινθο της ειδωλολατρίας του ανύπαρκτου και ψεύτικου Δωδεκάθεου και από τον αφιονισμό της ανθρωπογέννητης Θρησκείας. Αυτόν που, στην πρώτη μας επαφή μαζί του, τον παρεξηγήσαμε και τον περιφρονήσαμε,

επειδή πιστεύαμε ότι είχαμε αυτοπληρότητα στην ανθρώπινη σοφία μας, και θεωρούσαμε, μέσα στην επίπλαστη υπαρκτική μας αυτάρκεια, ότι δεν χρειαζόμασταν επί πλέον τίποτε άλλο στην υπάρχουσα σοφία μας και την ζωή μας, αποπέμποντάς τον έτσι μακριά μας και λέγοντάς του ειρωνικά: «Θα σε ξανακούσουμε και πάλι στο μέλλον!...». Ευτυχώς, ωστόσο, που δεν μείναμε στην ειρωνεία και την περιφρόνηση... Το ξανασκεφτήκαμε, όπως ακριβώς κάνει ένας πραγματικός σοφός, με την έννοια που το ορίζει η σοφία του Σολομώντος: «Δίδου σοφώ αφορμήν και σοφώτερος έσται». Και επανήλθαμε και τον ξανακούσαμε... Επανήλθαμε ακόμη, γιατί το χαρακτηριστικό του Έλληνα λόγου είναι ότι δεν θέλει να αφήνει σκοτεινές πτυχές και σκιές στο ανθρώπινο είναι και την ανθρώπινη οντολογία...

Αυτός ο περαστικός άνθρωπος είναι ο τόσο αγαπημένος και προσφιλής σε όλους μας Απόστολος Παύλος, που όντως έφυγε από εδώ, από ετούτον εδώ τον Βράχο, περιφρονημένος και βαθιά απογοητευμένος εξ αιτίας μας, αλλά που έδειξε ενδιαφέρον για εμάς, έμεινε για κάποιον καιρό στην τοπική εδώ κοινωνική αφάνεια, δημιουργώντας μία εκκλησιακή μαγιά, θεμελιώνοντας ουσιαστικά την Τοπική Εκκλησία των Αθηνών, και στην συνέχεια μάς έστειλε επιστολές αγκαλιάζοντας τον ευρύτερο Ελλαδικό χώρο. Και μέσα από τον γραπτό του λόγο αφήνονταν λίγα να ειπωθούν και πολλά να εννοηθούν... Μάς πρόσφερε ουσιαστικά μία μόνον αλήθεια ζωής, τον Χριστό και την Ανάστασή Του. Εν τούτοις, εμείς νομίσαμε με την ανθρωπομορφική μας νοοτροπία περί Θεού ότι μάς κομίζει ένα «νέο ζευγάρι Θεών» από την Ανατολή, όπου ο νέος θεός λεγόταν Χριστός και η νέα θεά ονομαζόταν Ανάσταση!... Εκείνος, όμως, μάς κόμιζε όχι ανθρωπομορφικούς θεούς· είχαμε εξ άλλου τόσους πολλούς, σαν τους φανταστικούς, ανύπαρκτους, ψεύτικους θεούς του Ολύμπου, αλλά Σαρκωμένο Θεό Λόγο, ασύλληπτο για την πληθωρική αρχαιοελληνική ανθρώπινη σοφία μας, ο Οποίος με την Ανάστασή Του γίνεται για εμάς «τροφός και τροφή ζωής», και ζούμε μέχρι σήμερα, και εσχατολογικά, όχι χάρη σε μία «‘αυτονομημένη’ αθανασία ψυχής», όπως διατεινόταν ο συμπατριώτης μας, ο μέγας εκείνος σοφός και κορυφή της Φιλοσοφίας Πλάτωνας, αλλά χάρη στην Ανάσταση του Χριστού, που κόμισε ο Απ. Παύλος και που μάς προσφέρει ανάσταση σωμάτων και ανάσταση του ανθρωπίνου είναι.

Είναι αλήθεια ότι ο Απόστολος των Εθνών Παύλος ήλθε σε μία Αθήνα, όπου μεγαλούργησαν δύο γίγαντες της Φιλοσοφίας, ο Αθηναίος Πλάτωνας και ο Μακεδόνας Αριστοτέλης, μαθητής του Πλάτωνα, με δύο αντίστοιχα κορυφαία φιλοσοφικά ρεύματα, τα οποία εγκατασπάρθηκαν από τότε σε όλο τον κόσμο ανά την Υφήλιο και παραμένουν ενεργά μέχρι σήμερα. Ο μεν Πλάτωνας είναι ο εισηγητής της θεωρίας που ομιλεί για μία «‘αυτονομημένη’ οντολογικά αθανασία

ψυχής», ανεξάρτητης από την οποιαδήποτε αναφορά σε Θεό, ενώ ο Αριστοτέλης εισηγείται την μετάθεση του Θεού σε μία σφαίρα «Μετά τα Φυσικά», σε έναν χώρο μεταφυσικό, όπου κανείς δεν μπορεί να προσπελάσει ούτε τον χώρο ούτε τον Θεό, στον οποίο γίνεται μία απροσδιόριστη αναφορά χωρίς προσωπικό είναι και χωρίς προσωπική σχέση. Αλλά και άλλοι Φιλόσοφοι εκείνης της εποχής και μεταγενέστεροι μιλούσαν για την υπερβατική ύπαρξη μιας Ανωτέρας Δύναμης τελείως απρόσωπης και απρόσιτης, απροσέγγιστης και απροσπέλαστης. Αντιθέτως, ο Απ. Παύλος κόμισε κυρίως και πρωτίστως έναν προσωπικό Θεό, ο Οποίος πρώτος Εκείνος μάς προσπελάζει, «έχοντας λάβει μορφή ανθρώπου», «μορφήν δούλου λαβών», και με τον Οποίο έχουμε πλέον έκτοτε κοινωνία σαρκική, κατά το «ο τρώγων μου την σάρκα…», η οποία μάς προσφέρεται σε όλους μας με τον Σαρκωμένο και Αναστημένο Χριστό, Αυτόν που προσφέρει συνακόλουθα και σε εμάς την κοινή Ανάσταση, ώστε να καταστούμε εν ολότητι ανθρώπινες υπάρξεις και ανθρώπινα είναι… Αυτό ήταν το κήρυγμά του σε ετούτον εδώ τον Βράχο, έστω και εάν χλεύαζαν τότε οι φιλοσοφούντες ακροατές του: «Χριστός και Ανάσταση για την κοινή Ανάσταση όλων μας», «ίνα ζωήν έχομεν και περισσόν έχομεν».

Με άλλα λόγια, ο Απόστολος Παύλος, ερχόμενος στην Ελλάδα και εδώ στην Αθήνα, συνάντησε α) τον Αθανατο-ψυχισμό του Πλάτωνα, β) το απροσδιόριστο Μεταφυσικό του Αριστοτέλη και γ) το απρόσβατο Υπερβατικό μιας απρόσωπης Ανωτέρας Δύναμης των Φιλοσόφων, και στάθηκε ενώπιόν τους με οντολογική παρρησία, για να τους αποκαλύψει το «καλό άγγελμα», το «ευ-αγγέλιο», το μοναδικό γεγονός στην Παγκόσμια Πανανθρώπινη Ιστορία, ότι ο Θεός που σαρκώθηκε, που έλαβε ανθρώπινο σώμα και υπόσταση, προσφέρει στον άνθρωπο όχι θεωρητικά και κίβδηλα πλατωνικά ή αριστοτελικά οράματα, αλλά Ανάσταση του Ανθρώπου, Ανάσταση του ανθρωπίνου Σώματος ως ολότητας, αυτού του «Σώματος» που ο Σωκράτης το θεωρούσε «φυλακή της ψυχής» και εκούσια το εξόντωνε με κώνειο.

Όντως ο Πλάτων στα έργα του κάνει λόγο για την ψυχή που είναι αυτονομημένα άφθαρτη, αθάνατη και αναλλοίωτη, ενώ μετά τον θάνατο επιστρέφει στον αιώνιο κόσμο των ιδεών, χωρίς η ίδια να είναι ιδέα. Εν συνεχεία, ο Ωριγένης που επηρεάστηκε καταλυτικά από τον Πλάτωνα λέει σαφέστατα ότι η ψυχή έχει υπόσταση και ζωή από μόνη της. Οι Νεοπλατωνικοί στην συνέχεια επηρέασαν και κάποιους Πατέρες της Εκκλησίας, όπως τον Ιουστίνο και, αργότερα, τον Αγ. Γρηγόριο Νύσσης και ειδικά τον Αυγουστίνο με σύνολη την Δυτική Θεολογία που τον ακολούθησε. Αυτό σημαίνει ότι συλλήβδην η πλατωνική σκέψη με τις απορροές της, όχι μόνον προ-χριστιανικά αλλά και μετα-χριστιανικά, συνίσταται σε αυτόν τον Δυαλισμό ψυχής και σώματος, στον οποίο, ωστόσο, ο Απόστολος Παύλος αντέταξε καθολικά την μαρτυρία της Ανάστασης, δηλ. της αρραγούς ενότητας

ψυχής και σώματος, και της συνολικής πρόσληψης και απόδοσης του αναστημένου ανθρωπίνου είναι, και γι’ αυτό απορρίφθηκε από τους Επικούρειους της εποχής εκείνης στην Αθήνα.

Μέσα, λοιπόν, στο ιστορικό γίγνεσθαι της Ανθρωπότητας και στην ανθρώπινη βιοτή του τότε και του σήμερα, υπάρχουν τέσσερις πτυχές-αντεράστριες, οι οποίες διεκδικούν η κάθε μία για τον εαυτό της ένα αποκλειστικό modus vivendi από τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά. Αυτές είναι:

1) το Αθανατο-ψυχικό του Πλάτωνος,
2) το Μεταφυσικό του Αριστοτέλους,
3) το Φιλοσοφικό Υπερβατικό πάμπολλων Φιλοσόφων, και
4) το Αποκαλυπτικό Θεανθρώπινο του Αποστόλου Παύλου, εκείνο το Θεανδρικό Εσχατολογικό της Ανάστασης του Χριστού.

Ανάμεσα σε αυτά τα τέσσερα ετερογενή πεδία, ο Απόστολος Παύλος κατέθεσε μαρτυρία αναστάσιμης ζωής, αντιπροσωπεύοντας το τέταρτο και πιο δύσκολο πεδίο, το Θεανθρώπινο της Βασιλείας και των Εσχάτων, ακριβώς γιατί το πτωτικό κτιστό κινείται εξ ορισμού στα τρία πρώτα (πεδία), τα οποία το ίδιο ενδο-κτισικά και ανθρωπομορφικά κατασκεύασε.

Μπορεί ο Απόστολος Παύλος να έφυγε τότε απογοητευμένος από ετούτον εδώ τον Βράχο της Ακρόπολης, αλλά η παρουσία όλων μας σήμερα εδώ, γύρω από αυτόν τον ίδιο Βράχο, στον οποίο στάθηκε ομιλών και ο ίδιος πριν από 2.000 χρόνια, φανερώνει ότι ο κόπος του και η αναστάσιμη μαρτυρία του δεν πήγαν χαμένα, για να επαληθεύεται έτσι ο λόγος του ποιητή μας Νικηφόρου Βρεττάκου, στο έργο του «Λειτουργία κάτω από την Ακρόπολη», όταν λέγει χαρακτηριστικά· «Ούτε η δάφνη “εμαράνθη” ούτε το “λάλον ύδωρ” απέσβετο»!... Σήμερα, λοιπόν, τιμούμε αυτόν τον άνθρωπο, τον Απόστολο, που κόμισε «την Ζωή» και περίσσεια ζωής σε ετούτον εδώ τον τόπο και σε ετούτον τον λαό, που τον ταλαιπωρούσε από καιρό το ψέμα της Δωδεκαθεΐας και τον ταλάνιζε η υπαρξιακή απάτη σε καθημερινό [οντολογικό] επίπεδο... Και χάρη στον ερχομό αυτού του Αποστόλου, που μάς πρόσφερε τελικά Ζωή και Ανάσταση, ζούμε..., υπάρχουμε..., και έχει η ζωή μας οντολογικό νόημα και περιεχόμενο και αντίκρυσμα ζωής!... Γι’ αυτό και τον τιμούμε διπλά εδώ σήμερα...

* * * * * * *

Θα μπορούσα να σταματήσω εδώ τον λόγο, Μακαριώτατε Πάτερ και Δέσποτα, γιατί έχω την εντύπωση ότι με αυτό που ειπώθηκε, εξαντλείται στα ουσιώδη της η περιγραφή της προσφοράς του τιμώμενου σήμερα Απ. Παύλου στον τόπο μας, στην

Αθήνα και στην Ελλάδα, αλλά και στην Ευρώπη ολόκληρη και σε ολάκερο τον κόσμο.

Θα ήθελα όμως να προσθέσω και κάτι άλλο, κάτι που έχει επίσης άμεση και ευθυτενή σχέση με την σημερινή γιορτή, για να δώσω ένα επί πλέον στίγμα της σημερινής εορτής, η οποία φέρει όντως μέσα της πολλαπλά και ανεξάντλητα μηνύματα, παίρνοντας αφορμή μέσα από το κοίταγμα κάποιου υψηλού επισκέπτη της Ελλάδος.

Στο Παρίσι, στην Σορβόννη, συνάντησα έναν Βετεράνο Καθηγητή, ο οποίος από τα πρώτα πράγματα που μου είπε, όταν του ανέφερα την προέλευσή μου από την Ελλάδα, ήταν ένας λόγος που απηχούσε μία δική του προσωπική εμπειρία. Τα λόγια του Καθηγητή λακωνικά, αλλά μεστά νοήματος: «Επισκέφθηκα, είπε, πριν από κάποια χρόνια την Αίγυπτο. Μου έκαναν ιδιαίτερη αίσθηση και εντύπωση, σε εμένα που προερχόμουν από το Παρίσι, η αιγυπτιακή πυραμίδα, και μάλιστα ο όγκος, το μέγεθος και η δομή της, καθώς και το τί αυτό το μνημείο απελευθερώνει μέσα από την δομή του και την τέχνη του... Μετά την Αίγυπτο, πρόσθεσε, συνέχισα το ταξίδι μου και μετέβην στην Ελλάδα και την Αθήνα. Επισκέφθηκα την Ακρόπολη, για να δω εκ του σύνεγγυς το περίφημο μνημείο του Παρθενώνα. Στοχαζόμενος τότε προχώρησα σε μία σύγκριση με το αντίστοιχο αντιπροσωπευτικό μνημείο της Αιγυπτιακής πυραμίδας. Και αμέσως, ιστάμενος μπροστά στον Παρθενώνα, είπα: Εδώ είναι άλλος πολιτισμός!...». Αυτά ήταν τα λόγια του.

Η με ακέραιο και ακραιφνή ακαδημαϊκό τρόπο συγκριτική προσέγγιση των δύο μνημείων, της Πυραμίδας και του Παρθενώνα, χωρίς να αφήνει αιχμές ή εντυπώσεις υπεροχής τού ενός μνημείου έναντι του άλλου, έγινε αφορμή να αναζητήσω τον βαθύτερο λόγο, σε τί δηλ. συνίσταται η διαφορετικότητα που προβλημάτισε τον Γάλλο Καθηγητή, αλλά κυρίως και πρωτίστως από πού εκπορεύεται αυτή η διαφορετικότητα, που αποτυπώνεται στην εμφάνιση και δομή των δύο μνημείων. Είναι άραγε αυτή μόνον εξωτερική και μορφική, ή έχει και άλλες βαθύτερες πηγές και προεκτάσεις; Επιπροσθέτως, η διαφορετικότητα αυτή είναι απλώς θέμα τέχνης και δεξιοτεχνίας ή απηχεί βαθύτερες υπαρξιακές καταστάσεις ζωής, που εκβάλλουν ορατά στην δημόσια συλλογική τέχνη; Τα μνημεία πολλές φορές είναι σαν τα αναβλύζοντα νερά· απηχούν εσώτερες και βαθύτερες συλλογικές καταστάσεις πολιτισμού και πρόσληψης. Με αφορμή αυτό το περιστατικό, ας αναφέρουμε πολύ σύντομα κάτι, για να τιμήσουμε τον σημερινό εορτάζοντα Απόστολο των Εθνών, μια που και αυτός είχε προ-ίδει κάτι αντίστοιχο, αλλά και το τί αυτός επέτυχε σε αυτόν τον «άλλον πολιτισμό» των Αρχαίων Ελλήνων και Αθηναίων προγόνων μας, που ανέφερε ο Καθηγητής από το Παρίσι.

Ας ανατρέξουμε στους χρόνους της Αρχαιότητας, πριν ακόμη από την έλευση του

Αποστόλου Παύλου εδώ στην Αθήνα, και ας αναφερθεί στο σημείο αυτό μία μόνον διττή λεπτομέρεια στην διάρθρωση των δύο μνημείων, για να εντοπίσουμε δύο κυρίαρχα δομικά στοιχεία: 1) Η πυραμίδα, όπως όλοι γνωρίζουμε, έχει πλατειά βάση που απολήγει σε μία αποκλειστική και μοναδική κορυφή, ενώ ο Παρθενώνας, εάν στραφούμε και τον κοιτάξουμε και από εδώ που βρισκόμαστε, είναι συλλογικός και ισοδιάστατος τόσο στην βάση του όσο και στο ύψος των αετωμάτων του· και 2) η πλατειά βάση της πυραμίδας δεν έχει εξ ορισμού ευρεία ανοδική προοπτική ύπαρξης…, όσο δηλ. ανερχόμεθα προς την κορυφή, τόσο οι τέσσερις πλευρές ανέρχονται πλαγιαστές και οξυγώνιες και τελικά εκμηδενίζονται, ενώ, αντίθετα, ο Παρθενώνας περιβάλλεται και απαρτίζεται από πάμπολλες ισομεγέθεις πολυάριθμες κολώνες με ισομερή συμμετοχή στην ενότητα και ολότητα του μνημείου, οι οποίες φθάνουν αδιάπτωτες μέχρι την κορυφή. Με άλλα λόγια, αυτό που είναι στην βάση του Παρθενώνα έχει την ίδια δυνατότητα σε σχέση με τα άλλα συγκείμενα, για να φθάσει και στην κορυφή… Δεν είμαι σε θέση να γνωρίζω εάν ο Γάλλος Καθηγητής είχε κατά νουν αυτά ή κάποια άλλα αντίστοιχα δεδομένα, όταν μιλούσε την διαφορετικότητα των δύο μνημείων. Αυτό όμως που θα μπορούσαμε εμείς να διαπιστώσουμε από κοινού μαζί εδώ σήμερα είναι πως αυτά τα δύο θρησκευτικά μνημεία, η αιγυπτιακή Πυραμίδα και ο ελληνικός Παρθενώνας, απηχούν και αντανακλούν μία αντίληψη για την ζωή, όπως αυτή γεννήθηκε μέσα στο ειδωλολατρικό περιβάλλον της Αρχαιότητας και για τις δύο περιπτώσεις.

Η αντίληψη αυτή για την ζωή επηρέαζε τον κοινωνικό βίο των αντίστοιχων ανθρώπων και λαών της Αρχαιότητας. Έτσι, για να μην επιμηκύνουμε τον λόγο, η πυραμίδα του Αιγυπτιακού Ενοθεϊσμού, δηλ. του θρησκευτικού εκείνου φαινομένου που θέλει έναν Θεό στην κορυφή υπέρτατο και ανώτερο σε σχέση με πολλούς άλλους θεούς κατώτερους, όπερ σημαίνει, έναν «Πρώτο και Ανώτατο Θεό υπέρτατο», απόμακρο και υπερέχοντα μεταξύ πολλών κατωτέρων και υποβαθμισμένων, επηρέαζε ευθυτενώς τον κοινωνικο-πολιτικό βίο της αχανούς Αιγύπτου και υπαγόρευε μία μορφή Βασιλείου, όπου ο αρχηγός του Κράτους διατηρεί την μοναρχική του θέση στην κορυφή, θέτοντας τους λοιπούς αξιωματούχους και τον λαό να κατακλύζουν διάσπαρτα και ακοινώνητα την πλατειά βάση της κοινωνικής πυραμίδας.

Στην Αθήνα, από την άλλη μεριά, ο ναός της Αθηνάς απηχούσε μία αντίληψη για την ζωή, η οποία είχε ήδη αποτυπωθεί και αποκρυσταλλωθεί στην Αθηναϊκή κοινωνία. Παρά την πυραμιδοειδή μορφή του Βράχου της Ακροπόλεως, δεν φτιάχτηκε αναλογικά στην κορυφή του, όπως ίσως θα ήταν φυσιολογικό ως γεωμορφολογική απόληξη, μία ανάλογη πυραμίδα, κατ’ εικόνα και καθ’ ομοίωσίν της, αλλά κατασκευάσθηκε ένας πολύστυλος Παρθενώνας, που αντιστοιχούσε όχι μόνον στον τρόπο λατρείας αλλά και στην συμμετοχική Δημοκρατία της

Αθηναϊκής Πολιτείας, μία συμμετοχή που εκφράζεται καθοριστικά και δυναμικά από τις πολυάριθμες κολώνες που «συν-μετέχουν» καθολικά και απροϋπόθετα σε σύνολο το μνημείο και σε σύνολη την συλλογική κοινωνική ζωή. Οι Πυραμίδες εξ ορισμού δεν συγκροτούν, δεν φτιάχνουν κοινωνία, διότι φέρουν πάνω τους ακοινώνητα ιδιώματα, ενώ στον Παρθενώνα οι κολώνες συνδέουν γη με ουρανό και μετέχουν όλες και από κοινού σε σύζευξη κοινωνίας και αρμονίας, αμοιβαιότητας και ισοτιμίας. Έτσι, στον Παρθενώνα, αυτοί που βρίσκονται στην βάση, μπορούν να φθάσουν μέχρι και την κορυφή... Στην Πυραμίδα, αντιθέτως, αυτοί που βρίσκονται στην βάση, δεν μπορούν καν να εκκινήσουν ούτε να εγγίσουν την κορυφή... Μέσα από αυτήν την διαφορά αναδεικνύεται ο λόγος που γέννησε την Δημοκρατία σε ετούτον εδώ τον τόπο, την Αθήνα... Με άλλα λόγια, η Πυραμίδα απομακρύνει τον ενοθεϊστικό υπέρτατο Θεό από τους ανθρώπους και την γη, και τον καθιστά απροσπέλαστο. Ο Παρθενώνας, ως ναός αφιερωμένος σε θεό, τον κατεβάζει μεν στην γη και τον κάνει ανθρώπινο, αλλά άστοχα ανθρωπόμορφο, ενώ ο Απ. Παύλος μάς Τον αποκαλύπτει Θεανθρώπινο..., Θεάνθρωπο... Αυτή η ετερόκλιτη συνάντηση προλείανε το έδαφος και, ως γεγονός και ως πνεύμα, ήρθε και άρμοσε με αυτό που ο Απ. Παύλος κόμισε για την Σάρκωση και την Ανάσταση του Χριστού.

Η αναζήτηση μιας ερμηνείας για τα λόγια του Γάλλου Καθηγητή στο Παρίσι έδωσε συν τοις άλλοις αφορμή να διαπιστώσουμε κάτι ακόμη στην προέκταση όλων όσα παρατέθηκαν παραπάνω. Όντας στο Παρίσι και παρατηρώντας τον Πύργο του Άϊφελ, εξετάζοντας και αυτό το μνημείο με διαπεραστικό βλέμμα, φαίνεται πως, εάν χαράξουμε τέσσερις νοητές ευθείες που να συνδέουν τα τέσσερα συμμετρικά πόδια, τους τέσσερις πυλώνες της βάσης τού μεταλλικού οξυκόρυφου μνημείου με την κορυφή του, θα έχουμε επίσης ως αποτέλεσμα μία ολοκληρωμένη πυραμίδα και μάλιστα οξυκόρυφη!... Και τότε συνειδητοποιεί κανείς πως ο Παρθενώνας του Ελληνισμού, στον ευρύτερο ευρω-ασιατικό χώρο, υφίσταται τελικά ανάμεσα σε δύο πυραμίδες..., σε δύο καθιερωμένες και αντιπροσωπευτικές πολιτισμικές πυραμίδες..., υφίσταται, με άλλα λόγια, και θάλλει διαχρονικά ανάμεσα στο πολιτισμικό γίγνεσθαι δύο πυραμίδων...

* * * * * * *

Ας αφήσουμε, όμως, για λίγο τα πράγματα στον θύραθεν χώρο και ας επανέλθουμε στον σημερινό εορτάζοντα Απόστολο, για να δούμε ολοκληρώνοντας, με βάση αυτό το πολιτισμικό αποκρυσταλλωμένο που συνάντησε ερχόμενος εδώ, τί ακριβώς πρότεινε και επέτυχε τελικά από ετούτον εδώ τον Βράχο της Ακροπόλεως για την Ελλάδα, για την Ευρώπη και για ολάκερο τον κόσμο.

Είναι αλήθεια ότι, μόλις ο Παύλος έφθασε στην Αθήνα, στον Άρειο Πάγο, στο

πρόσωπό του επισυνέβη μία πρώτη συνάντηση αυτού του «άλλου πολιτισμού», του Ελληνισμού, με τον Χριστιανισμό. Όντως, σε ετούτον εδώ τον Βράχο έγινε η επίσημη πρώτη συνάντηση Ελληνισμού και Χριστιανισμού!...

Ο Απόστολος Παύλος στάθηκε μπροστά σε έναν αφιερωματικό βωμό που έγραφε απλά, αλλά και αναζητητικά: «Αγνώστω Θεώ». Αυτόν τον Άγνωστο Θεό ο Απόστολος Παύλος [Τον] σάρκωσε με τον λόγο του ενώπιον των Αθηναίων και των Ελλήνων σε ετούτον εδώ τον Βράχο. Και σε ένα χρονικό τέλος αυτής της συνάντησης, οι Αθηναίοι και όλοι οι Έλληνες, όταν ταυτοποίησαν αυτόν τον Άγνωστο Θεό με τον Αναστημένο Χριστό, που κόμιζε ως μαρτυρία ο Απόστολος Παύλος στην πόλη μας, εγκατέλειψαν συλλήβδην όλους τους γνωστούς και εν τέλει ανύπαρκτους θεούς του Ενοθεϊστικού Δωδεκάθεου, και εγκολπώθηκαν αυτόν τον Αναστημένο Θεό, ο Οποίος έγινε διαμέσου των αιώνων η καρδιά του Ελληνικού Λαού και ο ανιστών δημεγέρτης σε οριακά γεγονότα της ιστορικής μας πορείας (σαν εκείνο το γνωστό και καθοριστικό για την ελευθερία μας· «Για του Χριστού την πίστη την αγία...» των απελευθερωτών προγόνων μας).

Τω όντι, ο «άγνωστος Θεός», τον Οποίο επαγγέλλεται ο Απ. Παύλος ενώπιον των Αθηναίων, φέρει στους κόλπους Του (και) κάποια οντολογικά ιδιώματα τρόπου ζωής, και μάλιστα συλλογικής κοινοτικής-κοινωνιακής ζωής. Όντας αυτός ο «Άγνωστος Θεός» Τριαδικός, δηλ. όχι ένας και μόνος Θεός απροσπέλαστος στην κορυφή της πυραμίδας, αλλά κοινωνία – κατά την φύση τους – Τριαδικών Προσώπων, (κάτι σαν ...«Τριαδικός Παρθενώνας»...), εκπέμπει και προς τα δημιουργήματά Του την ίδια δομική διάσταση οντολογικής κοινωνίας προσώπων, και σε προσωπικό επίπεδο και σε συλλογικό-κοινοτικό επίπεδο, αυτό που αποκλήθηκε στην συνέχεια από την Εκκλησία μας «συνοδικότητα»!... Αυτή η συνοδικότητα του Απ. Παύλου και της φασκιωμένης ακόμη στην εποχή του Εκκλησίας ήλθε και κούμπωσε/εμπόρπησε με την συλλογικότητα μετοχής και κοινωνίας, που εμφανίζουν οι δωρικές κολώνες στο μνημείο και το κτίσμα του Παρθενώνα.

Βρισκόμαστε, λοιπόν, και τοπικά και τροπικά μπροστά σε ένα σημείο κορυφαίας σημασίας, που αποκλήθηκε από τους ιστορικούς και τους θεολόγους παγκοσμίως ως «συνάντηση Χριστιανισμού και Ελληνισμού», η οποία (συνάντηση) θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί ως συνάντηση Συνοδικότητας και Παρθενώνα, Συνοδικότητας και Δημοκρατίας!... Αυτή ακριβώς η συνάντηση, που γιορτάζουμε σήμερα, γέννησε μία σύνθεση που διαπερνά σύνολη την προσωπική, την συλλογική, την κοινοτική-κοινωνιακή και την θεσμική ζωή του Ορθοδόξου κόσμου (Ορθοδόξου Εκκλησίας), ο οποίος παραμένει συντονισμένος και συνεπής με την διπλή αυτήν δισχιλιετή κληρονομιά που φθάνει αλώβητη μέχρι τις μέρες μας!... Η δομή του Παρθενώνα

απηχεί αυτό που ζήσαμε και ζούμε διαχρονικά στην τροχιά του «Ελληνικού Πνεύματος», που έλεγε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, στην οργανική συνάντηση με την «Εκκλησιακή συνοδικότητα», την οποία έφερε μέχρις εδώ ο Απ. Παύλος, από όπου ενδεικτικά και επιγραμματικά ξεπήδησαν:

■ Ο Κοινοτισμός,
■ Η κοινωνία προσώπων,
■ Η κοινωνία των Τοπικών Εκκλησιών.
Μέσα σε αυτό το συνολικό κλίμα συνάντησης και οντολογικής πανηγύρεως, που, όπως και η λέξη ετυμολογικά δηλοί ότι το «παν αγείρεται», έχουμε σήμερα για παράδειγμα στους κόλπους μας:
■ έναν Εκκλησιακό Παρθενώνα κοινωνίας Εκκλησιών, την Ορθόδοξη Εκκλησία ανά την Οικουμένη, που απαρτίζεται από 14 Πατριαρχικές και Αυτοκέφαλες Εκκλησίες (325/431/451/691)-ως ενιαίο Συνοδικό σύστημα, κάτι σαν Συνοδικό Παρθενώνα σε υφηλιακή κλίμακα {α}, τον Παρθενώνα των 12 «πύρινων γλωσσών» της Πεντηκοστής..., [την στιγμή που κάθε μία από αυτές τις 14 Αυτοκέφαλες Εκκλησίες συνιστά από μόνη της έναν όλον κατά τόπον Εκκλησιακό Παρθενώνα, όπως π.χ. η Εκκλησία της Ελλάδος, απαρτιζόμενη από 82 ισότιμες Μητροπόλεις (1850)-σε πολιτειακή κλίμακα {β}],
■ έναν Μοναστικό Παρθενώνα κοινωνίας Μοναστικών Κοινοτήτων, την Μοναστική Πολιτεία του Αγίου Όρους, που απαρτίζεται από 20 ισότιμες Μονές (963), αλλά και
■ έναν Ευρωπαϊκό Παρθενώνα κοινωνίας Ευρωπαϊκών Λαών και Εθνών, την Ενωμένη Ευρώπη, που απαρτίζεται από 27 ισότιμα Κράτη-Μέλη της Ευρώπης (1993).
Να..., τι μάς κληροδότησε ο Απ. Παύλος!... Στον ήδη υπάρχοντα εδώ στην Αθήνα πολιτισμικό Παρθενώνα της Ακρόπολης, ο Απόστολος των Εθνών προσέδωσε με τον ευαγγελισμό του Ελληνικού λαού νέο/καινό περιεχόμενο. Με άλλα λόγια, τον προσέλαβε ως κτιστό υλικό και τον μετέτρεψε αναβαπτίζοντάς τον σε οντολογικό Παρθενώνα!... Αυτό είναι η κοινωνία των προσώπων και η κοινωνία των (τοπικών και κατά τόπους) Εκκλησιών, που συνθέτουν την Ορθόδοξη Εκκλησία ανά την Οικουμένη. Ο Χριστιανισμός, επομένως, στην συνάντησή του με τον Αρχαίο Κόσμο, προσέλαβε υλικό από τον Παρθενώνα και όχι από Πυραμίδα... Ενυποστασιάζοντας και εκκλησιοποιώντας έτσι τον Αρχαίο Ελληνισμό και τον εμβληματικό εκφραστή του, τον Παρθενώνα, μάς αντι-δώρισε και μάς κληροδότησε σε Έλληνες και Ευρωπαίους με το πέρασμά του από εδώ Παρθενώνες, παύλειους Παρθενώνες κοινωνίας προσώπων, Εκκλησιών και Λαών, και όχι ατελέσφορες Πυραμίδες!...

Ο Απόστολος Παύλος είναι εδώ, παρών στον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης, για να δίδει μαρτυρία και πνοή στους Παρθενώνες της κοινωνίας των προσώπων, στους Παρθενώνες της κοινωνίας των Εκκλησιών (καθώς ο ίδιος είναι ο εισηγητής της

«Εκκλησιολογίας της συνοδικότητας και της κοινωνίας»), και, κατ’ επέκταση, στους Παρθενώνες της κοινωνίας των πολιτών και των Κρατών της Ευρώπης…

Έτσι, φτάνουμε στο σήμερα, στην σημερινή μας κοινή και Ενωμένη Ευρώπη, όπου έχουμε συνάντηση και ταυτόχρονα ένταση και σύγκρουση Πυραμίδας και Παρθενώνα, πολλών διακριτών Κρατικών Πυραμίδων αφενός, που εμμένουν σε Εθνο-κρατικές ή σε Ιδεοληπτικές εσωστρέφειες, και αφετέρου ενός Ευρωπαϊκού Παρθενώνα που αγωνίζεται για την ολοκλήρωσή του… Το μήνυμα της σημερινής γιορτής είναι ηχηρό και δυνατό: να αναμεταδώσουμε το μήνυμα συνάντησης του Αθηναϊκού Παρθενώνα και της Εκκλησιακής συνοδικότητας, που δεν είναι τίποτε άλλο παρά μήνυμα κοινωνίας, μήνυμα ισότιμης κοινωνίας, μακριά από πυραμιδικές και πυραμιδοειδείς αλλοτριώσεις… Η Ευρώπη, σαν άλλος Παρθενώνας, εκκίνησε παύλεια, όπως έλεγε ο Jacques Delors, ως κοινωνία Λαών και Εθνών, όπως ακριβώς ο Παρθενώνας είναι κοινωνία δωρικών κιόνων, αλλά που διολισθαίνει αυτή η Ευρώπη σήμερα πυραμιδοειδώς… και κινδυνεύει να διολισθήσει και να μετατραπεί ξανά σε οραματισμό και σχηματισμό πυραμίδας…

Συνοψίζοντας όλα αυτά που ειπώθηκαν εδώ λακωνικά, μάς ωθούν να ανατρέξουμε στον λόγο του Νομπελίστα ποιητή μας Σεφέρη, ο οποίος, όντας γεννημένος και αυτός, όπως και εμείς όλοι μας, Έλληνες και Ευρωπαίοι, στα κράσπεδα του Παρθενώνα, όταν ταξίδευε συχνά στον νοητό άξονα των δύο προαναφερθεισών Πυραμίδων, αναφωνούσε: «Όπου και εάν γυρίζω, η Ελλάδα με πληγώνει»!… Και εμείς εδώ σήμερα, με δανεισμένα από αυτόν λόγια, να προσθέσουμε: Όπου και εάν γυρίζουμε, όχι μόνον η Ελλάδα του Παρθενώνα, αλλά και η Εκκλησιακή παρθενώνια Ορθοδοξία του Αποστόλου Παύλου μάς πληγώνει!…, καθώς, όπως θα μάς πει και ο έτερος Νομπελίστας ποιητής μας Ελύτης, εδώ «… συγχέονται Μνήμη (→ Παρθενώνας) και Αγαθό (→ Χριστός και Ανάσταση) στο ίδιο Ύψος (→ Βράχος της Ακρόπολης)»!… Γένοιτο.